

हरियाणायां भाजपादलस्य हैद्रिकिति, जम्मू-कश्मीरे 'इण्डी' शासनम्

हिमसंस्कृतवार्ता, गुरुग्राम।
हरियाणाविधानसभानिर्वाचने भाजपादलं राज्यस्य १० विधानसभा आसनेषु ४८ आसनानि जित्वा आश्चर्यजनकरूपेण उत्तमं प्रदर्शनं कृतवान् तथा च राज्ये अभिलेखात्मकं तृतीयवारं क्रमशः विजयं प्राप्तवान् । अपरपक्षे राज्ये सर्वकारस्य निर्माणस्य आशां विद्यमानस्य काङ्ग्रेसस्य केवलं ३७ आसनानां प्रतीक्षा कर्तव्या आसीत् । एतेषु निर्वाचनेषु भारतीयराष्ट्रीयलोकदलस्य द्वौ आसनौ, निर्दलीयप्रत्याशिनः त्रीणि आसनानि च प्राप्तवन्तः । अनेन सह हरियाणाप्रदेशे आम आदमीपक्षस्य जजेपी-एएसपी-सङ्घस्य च निर्मूलनं जातम् । एतयोः पक्षयोः एकं आसनं न प्राप्तम् । भवद्भ्यः वदामः यत् मंगलवासरे प्रातः ८ वादने डाकमतपत्राणां गणना आरम्भमात्रेण काङ्ग्रेसपक्षः महतीं अग्रतां प्राप्तवान् आसीत्, यत् ईवीएम-इत्यस्य

उद्घाटनमात्रेण न्यूनीकृतम् । अन्ततः राज्यस्य जनाः १० वर्षाणि यावत् सत्तायां स्थितायाः भाजपायां विश्वासं प्रकटितवन्तः, तथैव जनान् प्रति महतीं प्रतिज्ञां कृतवती काङ्ग्रेसपक्षं अङ्गीकृतवन्तः । अस्मिन् समये २०१४, २०१९ च वर्षाणाम् अपेक्षया भाजपादलेन अधिकानि आसनानि प्राप्तानि । २०१४ तमे वर्षे भाजपायाः ४७ आसनानि, २०१९ तमे वर्षे च दलस्य ४० आसनानि प्राप्तानि आसन् । एतेषु निर्वाचनेषु मुख्यमन्त्री नायबसिंह सैनी लडवाविधानसभाक्षेत्रात् विजयं प्राप्तवान्, पूर्वमुख्यमन्त्री भूपेन्द्रसिंहहूडा गढीसाम्पलातः विजयं प्राप्तवान् । इतरथा अन्ये पूर्वमन्त्रिणः बृहद्बुखाः च हारस्य सम्मुखं कृतवन्तः यत्र वरिष्ठः आईएनआईएल-नेता अभयसिंहचौताला, जजेपी-वरिष्ठनेता तथा पूर्व-उपमुख्यमन्त्री दुष्यन्तसिंहचौताला, विधानसभासभापतिः ज्ञानचन्द्रगुप्तः, आपा-

वरिष्ठनेता अनुरागधण्डा च हारस्य सम्मुखं कृतवन्तः । निर्वाचने हरियाणादेशस्य नवमन्त्रिणः पराजिताः सन्ति ।

जम्मूकश्मीरे इण्डी-गठबन्धनस्य शासनम्

जम्मू-कश्मीरे अग्रिमः सर्वकारः इण्डीगठबन्धनं निर्मातुं गच्छति । राष्ट्रियसम्मेलनस्य (NC) काङ्ग्रेसस्य च अस्य गठबन्धनस्य ४८ आसनानि प्राप्तानि सन्ति । एतेषु राष्ट्रियसम्मेलने ४२ आसनानि, काङ्ग्रेसपक्षे षट् आसनानि च प्राप्तानि । उपत्यकायां द्वितीयं बृहत्तमं दलं रूपेण उद्भूतं भाजपा २९ आसनानि प्राप्तवान् । पीडीपी त्रीणि आसनानि प्राप्तवती । एकैकं आसनं आम आदमीपक्ष, जेपीसी, भाकपया च प्राप्तम् । आपदलस्य खातं प्रथमवारं उपत्यकायां उद्घाटितम् अस्ति । सप्त स्वतन्त्राः अभ्यर्थिनः अपि विजये सफलाः अभवन् । ९० आसनयुक्तायां सभायां बहुमतस्य संख्या ४६ अस्ति । परन्तु पञ्च नामाङ्कितानां विधायकानां कारणात् बहुमतस्य आकङ्क्षा ४८ यावत् भवितुं गच्छति । एतादृशौ परिस्थितौ सर्वकारस्य निर्माणे पीडीपी-सङ्घस्य भूमिका महत्त्वपूर्णा भवितुम् अर्हति । उमर अब्दुल्लाः द्वयोः आसनयोः (बुद्धमः, गण्डर्बाल् च) निर्वाचनं कृत्वा उभयत्र विजयं प्राप्तवान् ।

गीतोपदेशः

सञ्जय उवाच एवमुक्तो हृषीकेशो
गुडाकेशेन भारत |
सेनयोरुभयोर्मध्ये स्थापयित्वा
रथोत्तमम् || २४ ||

शब्दार्थ- सञ्जयः उवाच - संजय ने कहा; एवम् - इस प्रकार; उक्तः - कहे गये; हृषीकेशः - भगवान् कृष्ण ने; गुडाकेशेन - अर्जुन द्वारा; भारत - हे भरत के वंशज; सेनयोः - सेनाओं के; उभयोः - दोनों; मध्ये - मध्य में; स्थापयित्वा - खड़ा करके; रथ-उत्तमम् - उस उत्तम रथ को

भावार्थ

संजय ने कहा - हे भरतवंशी! अर्जुन द्वारा इस प्रकार सम्बोधित किये जाने पर भगवान् कृष्ण ने दोनों दलों के बीच में उस उत्तम रथ को लाकर खड़ा कर दिया

सूचना- हिमसंस्कृतवार्ता: दैनिकपत्रे व्याकरणात्मक-अशुद्धिनां कृते सम्बद्धाः पत्रकाराः लेखकाश्च उत्तरदायिनः भविष्यन्ति

कार्यालयः

हिमसंस्कृतम् प्रकाशनम्

जसवां कोटला तहसीलपरिसरस्य सम्मुखे कस्बा कोटला, जिला कांगड़ा हि.प्र. पत्रव्यवहारसङ्केतः- १७७१११

प्रधानमन्त्रिणा सह मिलित्वा उत्तराखण्डस्य विकासाय आग्रहं कृतवान् मुख्यमन्त्री धामी

मुख्यमन्त्री पुष्करसिंहधामी मंगलवासरे नवदिल्लीनगरे प्रधानमन्त्री मोदी इत्यनेन सह शिष्टाचारमेलनं कृतवान् । मुख्यमन्त्री हरियाणाविधानसभानिर्वाचने ऐतिहासिकविजयाय प्रधानमन्त्री अभिनन्दितवान् । सः अवदत् यत् एषः विजयः प्रधानमन्त्रिणः नेतृत्वे सामान्यजनानाम् विश्वासं प्रतिबिम्बयति । मुख्यमन्त्री केदारनाथमन्दिरस्य, बाबाकेदारनाथस्य प्रसादस्य च प्रतिकृतिं प्रधानमन्त्रिणे प्रदत्तवान् । मुख्यमन्त्री उत्तराखण्डस्य विकासे प्रधानमन्त्रिणः निरन्तरमार्गदर्शनस्य सहकार्यस्य च कृते आभारं प्रकटितवान् । मुख्यमन्त्री विशेषज्ञसमित्या-२ अनुशंसितानां २१ जलपरियोजनानां विकासाय निर्माणाय च अनुमतिं दातुं अनुरोधं कृतवान् । सोनप्रयाग-गौरीकुन्द केदारनाथ, गोविन्दघाट-हेमकुन्दसाहब, काठगोदम-नैनीताल इत्येतानि त्रीणि रोपवे परियोजनानि राज्यसर्वकारेण विकासाय संचालनाय च स्थानान्तरयितुं अपि अनुरोधं कृतवान् । मुख्यमन्त्री भारतसर्वकारस्य क्षेत्रीयसंपर्कयोजनायाः अन्तर्गतं देहरादून-गौचर-देहरादून-देहरादून-चीन्यालिसौण्ड-देहरादूनयोः विमानसेवानां पुनः संचालनाय नागरिकविमानमन्त्रालयाय निर्देशं दातुं अपि अनुरोधं कृतवान् । मुख्यमन्त्री उक्तवान् यत् उत्तरकाशीमण्डलस्य चिनियालिसाउण्ड विमानपट्टिकायां लघुविमानसञ्चालनस्य अनुमतिं प्राप्तुं सम्बन्धितमन्त्रालयं प्रति निर्देशान् याचितवान् ।

AI जनकेन जेफ्री ई. हिण्टन् इत्यनेन सह अमेरिकीयवैज्ञानिकं होप्फील्ड इत्यस्मै भौतिकशास्त्रस्य नोबेल् पुरस्कारम्

भौतिकशास्त्रस्य नोबेल् पुरस्कारः एआइ-सङ्घस्य गॉडफादर इति नाम्ना प्रसिद्धाय जेफ्री ई. हिण्टनाय, अमेरिकीयवैज्ञानिकाय जॉन् जे.होपफील्डाय प्रदत्तम् । यन्त्रशिक्षणसम्बद्धानां नूतनानां प्रविधीनां विकासाय तस्मै एषः सम्मानः दत्तः अस्ति । कृत्रिमबुद्धिमत्ता न्यूरान्स इत्यस्योपरि आधारिता अस्ति । अत्र यन्त्रेभ्यः मानवमस्तिष्कवत् चिन्तयितुं अवगन्तुं च शिक्षयन्ते । यस्य कृते यन्त्रशिक्षणस्य नोबेल् पुरस्कारं प्राप्तवान्

जेफ्री इत्यनेन एआइ इति तस्य विकसितरूपं मानवतायाः कृते सङ्कटः वर्णितः आसीत् । एआइ-विरुद्धं २०२३ तमे वर्षे तेन गूगल-संस्थातः त्यागपत्रं दत्तमासीत् अयच्छत् । एआई इत्यस्य कृते स्वयम् उत्तदायीं स्वीकुर्वन् मन्य जेफ्री खेदं प्रकटितवान् आसीत् । नोबेल्-पुरस्कारस्य घोषणां कुर्वन्ती समितिः अवदत् यत् उभौ वैज्ञानिकौ विश्वं नूतनरीत्या सङ्गणकस्य उपयोगं शिक्षितवन्तौ । स्वीडन्-राजधानी-स्टॉकहोम-नगरस्य रॉयल-स्वीडिश-विज्ञान-अकादमी-इत्यनेन एतत् पुरस्कारं घोषितम् । उभौ विजेतारौ ८.९० कोटिरूप्यकाणां राशिं प्राप्नुयात्, यत् तयोः मध्ये समानरूपेण विभक्तं भविष्यति । नोबेल् पुरस्कारस्य वितरणं अक्टोबर् १४ दिनाङ्कपर्यन्तं भविष्यति ।

आरजीकर चिकित्सालयस्य ५० वरिष्ठ चिकित्सकैः त्यागपत्रं प्रदत्तम् कोलकातानगरस्य आरजी कर मेडिकल कॉलेज एण्ड हॉस्पिटल इत्यस्य प्रायः ५० वरिष्ठवैद्याः मंगलवासरे सामूहिकत्यागपत्रं दत्तवन्तः । एते सर्वे वैद्याः कनिष्ठवैद्यानां मृत्युपर्यन्तं उपवासं प्रति स्वसमर्थनं एकतां च दर्शयन्तः स्वपदात् त्यागपत्रं दत्तवन्तः । तत्सह एनआरएस-चिकित्सामहाविद्यालयानाम्, चिकित्सालयानां च वैद्याः अपि स्वपदात् त्यागपत्रं दातुं शक्नुवन्ति । आवाम् भवद्भ्यः वदामः यत् कोलकाता-नगरस्य आरजीकर-चिकित्सा-महाविद्यालयस्य कनिष्ठ-वैद्याः गतचतुर्दिनानि यावत् मृत्युपर्यन्तं उपवासं कुर्वन्ति । एते सर्वे वैद्याः चिकित्सालयस्य महिलावैद्यस्य बलात्कारस्य हत्यायाः च प्रकरणे न्यायस्य आग्रहं कुर्वन्ति ।

विधानसभानिर्वाचने भाजपादलाय जनादेशं दत्तवान् इति भाजपा वरिष्ठनेता प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी राज्यजनानाम् आभारं प्रकटितवान्

हिमसंस्कृतवार्ता: प्रवीण कुमारः
हरियाणाविधानसभानिर्वाचने भाजपादलाय जनादेशं दातुम् भाजपावरिष्ठनेता प्रधानमन्त्री च नरेन्द्रमोदी राज्यजनानाम् आभारं प्रकटितवान् । सः जम्मू-कश्मीर-विधानसभानिर्वाचनं अपि अतीव विशेषम् इति वर्णितवान् । विकासस्य सुशासनस्य च राजनीतिः एषा विजयः इति सः अवदत् । मोदीमहोदयः जनान् आश्वासितवान् यत् भाजपासर्वकारः तेषां आकांक्षाणां पूर्तये कोऽपि प्रयासः न त्यक्ष्यति । प्रधानमन्त्रिणा उक्तं यत् अनुच्छेद ३७०, ३५ (क) च निष्कासनानन्तरं प्रथमवारं जम्मूकश्मीरे निर्वाचनं जातम्, तत्र च विशालः मतदानः अभवत् । एतेन लोकतन्त्रे जनानां विश्वासः दृश्यते ।

वन्देभारत-रेलयानस्य सुरक्षायाः कठोरव्यवस्था भविष्यति, निरीक्षणम् अपि वर्धते

हिमसंस्कृतवार्ता: - कार्यालयीयः प्रतिनिधिः। देशे सर्वत्र वंदेभारतस्य रेलयानस्य रेलमार्गतः पतनस्य, क्षतेः च घटनाः प्रचलन्ति। हिमाचलप्रदेशस्य ऊनानगरे वंदेभारतस्य उपरि द्विदिवसं यावत् क्रमशः पाषाणप्रहारस्य घटनाः अपि एतेन सह सम्बद्धाः सन्ति। एतासां घटनानां दृष्ट्या वन्देभारतरेलयानस्य सुरक्षायाः दृढव्यवस्था क्रियते, सम्बन्धितरेलमार्गे निरीक्षणमपि वर्धितं भविष्यति। गतशनिवासरे रविवासरे च मण्डले द्वयोः भिन्नस्थानयोः वन्देभारते शिलापाताः अभवन् । अस्य गम्भीरताम् दृष्ट्वा मंगलवासरे पुलिसविभागस्य पर्यटनयानयानस्य एआइजी विनोदकुमारः स्वस्य सम्पूर्णदलेन सह मण्डलस्य मुख्यालयस्य रेलस्थानकं गत्वा विषयेषु अन्वेषणं कृतवान्। सः पुलिसविभागात्, आरपीएफ, जीआरपी-अधिकारिभ्यः, कर्मचारिभ्यः च शिलापातस्य घटनानां विषये सूचनां प्राप्तवान् अस्ति। अस्मिन् विषये सः प्रायः द्विघण्टां यावत् सभां कृतवान् । सभायाः अनन्तरं एआइजी विनोदकुमारः अवदत् यत् एतासां पाषाणप्रहारस्य घटनानां अन्वेषणं कर्तुं पुलिस व्यग्रः अस्ति। तेन सह मण्डलस्य रेलस्थानकानाम्, रेलयानानां च सुरक्षा अपि अधिकं सुदृढा भविष्यति। सः अवदत् यत् भारते शिलाप्रहारस्य घटनाः, वन्देभारतस्य रेलयानस्य रेलमार्गतः पातुं प्रयत्नाः च भवन्ति इति वयं किञ्चित्कालात् माध्यमेषु शृणुमः। अस्मिन् सन्दर्भे सः मंगलवासरे शिमलातः ऊनानगरम् आगतः। अत्र पुलिसविभागस्य, जीआरपी-आरपीएफ-इत्यस्य च कर्मचारिभिः सह सभा अभवत् । एतादृशानां घटनानां निवारणाय किं किं कर्तुं शक्यते इति विषये चर्चा अभवत् इति सः अवदत्। पुलिसेन सह रेलवेसंरक्षणबलेन सह वार्तालापं कृतवान् इति कथ्यते। रेलयानानां, रेलस्थानकानां च सुरक्षां कथं वर्धयितुं शक्यते इति तेन पृष्ठम् अस्ति। निरीक्षणमपि वर्धितं भविष्यति। तेन सह कीदृशानि उपकरणानि स्थापनीयानि इति विषये विस्तृता चर्चा अभवत् । रेलस्थानकानाम्, रेलयानानां च सुरक्षां सुदृढं कर्तुं गैजेट्-स्थापनसम्बद्धाः परामर्शाः प्राधिकरणाय प्रेषिताः भविष्यन्ति इति उक्तवान्। उल्लेखनीयं यत् २०२२ तमस्य वर्षस्य नवम्बरमासे अपि केचन प्रवासीबालाः अजनौली-क्षेत्रस्य समीपे रेलयाने शिलापातं कृतवन्तः आसन् । तदनन्तरं गतशनिवासरे बसाले केनचित् दुष्टतत्त्वेन शिलाप्रहारेण चतुर्णां कक्षाणां काचफलकानां क्षतिः अभवत् । घटनायाः अनन्तरं परदिने एव अम्ब-टकरालयोः मध्ये रेलयाने पुनः शिलापाताः अभवन् । फलतः रेलयानस्य द्वयोः कक्षयोः काचफलकानि भग्ना अभवन् ।

मुख्यमंत्रिणा सुखविन्दरसिंहसुखुना मोनाल पक्षी दत्तकः गृहीतः

हिमसंस्कृतवार्ता: - शिमला।

मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुखुः ७३ तमस्य वन्यजीवसप्ताहस्य समापनसमारोहस्य अध्यक्षतां कुर्वन् मोनालपक्षिणः दत्तकग्रहणस्य घोषणां कृतवान् । अस्मिन् अवसरे सः राज्यस्य जनान् राज्यस्य उद्यानेषु, जन्तुशालासु च स्थापितानां विविधानां वन्यजीवानां ग्रहणं कर्तुं आह्वानं कृतवान् । सः अवदत् यत् कस्यापि पशोः दत्तकग्रहणेन न केवलं तेषां परिचर्यायां सहायता भवति अपितु प्रकृतेः संरक्षणं प्रचारं च प्रति मानवीयबोधः प्रतिबद्धता च गभीरा भवति। मुख्यमन्त्री फेजन्ट-जातीनां संरक्षणस्य विषये व्यापकं अध्ययनं कर्तुं विशेषज्ञसमित्याः सङ्घटनस्य अपि घोषणां कृतवान् । एषा समितिः अस्याः प्रजातेः संरक्षणार्थं कठोररणनीतिं सज्जीकरिष्यति येन आगामिनी सन्ततिः अपि एतां सुन्दरां प्रजातिं दृष्ट्वा तस्य विषये सूचनां प्राप्तुं शक्नुवन्ति। सः हिमाचलप्रदेशस्य जन्तुशालानां एकीकृतकटव्यवस्थां विकसितुं घोषितवान्। राज्यं आगच्छन्तः पर्यटकाः अस्याः व्यवस्थायाः लाभं प्राप्नुयुः, राजस्वस्य स्रोतः अपि उत्पद्यन्ते । अस्मात् अर्जितं आयं वन्यजीवानां संरक्षणं, प्रचारं, आधारभूतसंरचनाविकासं च कर्तुं व्ययते इति सः अवदत्। अत्र पारिस्थितिकी-वन्यजीव-वीथीनां रक्षणस्य उद्देश्यं कृत्वा स्पीति-उपत्यकायाः 'सरचु'- इत्यस्य संरक्षण-आरक्षणरूपेण समावेशस्य अपि घोषणां कृतवान् । सः अवदत् यत् हिमाचलस्य प्राकृतिकसौन्दर्यं, सघनवनानि, हिमाच्छादितानि शिखराणि, बहुमूल्यानि वन्यजीवानि च न केवलं राज्यस्य धरोहरम् अपितु अत्रत्यानां जनानां जीवनरेखाः अपि सन्ति। तेषां रक्षणम् अस्माकं कर्तव्यं यथा भविष्यस्य सन्ततीनां कृते तेषां संरक्षणं कर्तुं शक्यते। सः अवदत् यत् यद्यपि राज्यसर्वकारः वन्यजीवसंरक्षणार्थं यथाशक्ति प्रयतते तथापि वन्यजीवसंरक्षणं सामूहिकदायित्वम् इति अस्माभिः अवगन्तुं आवश्यकम्। सः अवदत् यत् यावत् वयं पर्यावरणसंरक्षणार्थं संयुक्तप्रयत्नाः न कुर्मः तावत् वन्यजीवानां रक्षणं अपूर्णं भवति। प्रदूषणात्, आखेटात् च वनानां रक्षणस्य आवश्यकतायाः उपरि बलं दत्त्वा सः अवदत् यत् राज्यसर्वकारेण वन्यजीवक्रियाकलापेन प्रभावितानां कृषकाणां ग्रामजनानां च क्षतिपूर्तियोजना सहितं विविधाः उपक्रमाः कृताः। सः अवदत् यत् राज्यसर्वकारेण राज्यस्य वनानां वन्यजीवानां च रक्षणार्थं जलवायु-अनुकूलनस्य संरक्षणस्य च कार्यक्रमः अपि कार्यान्विताः।

हिमाचलस्य समृद्धं जैवविविधतां प्रकाशयन् मुख्यमन्त्री तस्य संरक्षणं प्रति कृतानां प्रयत्नानाम्, तस्य प्रति जनानां अटलस्नेहस्य च आभारं प्रकटितवान्। सः अवदत् यत् हिमाचले हिम-व्याघ्रः, कस्तूरी-मृगः, हिमालयी-थारः, कृष्ण-भूर-ऋक्ष-इत्यादीनां दुर्लभानां प्रजातीनां निवासः अस्ति, तेषां संरक्षणाय राज्यसर्वकारः यथाशक्ति प्रयत्नः कुर्वन् अस्ति। राज्यस्य वनेषु अग्रिघटनानां विषये चिन्ताम् प्रकटयन् मुख्यमन्त्री अवदत् यत् राज्यसर्वकारः एतत् विषयं गम्भीरतापूर्वकं गृह्णाति, निवारणाय च सक्रियरूपेण कार्यं कुर्वन् अस्ति। सः अवदत् यत् राज्यसर्वकारः अपि इको-पर्यटनस्य प्रवर्धनार्थं प्रतिबद्धतया सह कार्यं कुर्वन् अस्ति। एतत् दृष्ट्वा देहरायां ६८० कोटिरूप्यकाणां व्ययेन अन्ताराष्ट्रीयस्तरस्य जन्तुशालायाः निर्माणकार्यं प्रचलति। अस्याः जन्तुशालायाः प्रथमचरणं जून-२०२५ यावत् सम्पन्नं भविष्यति इति अपेक्षा अस्ति । एतेन न केवलं क्षेत्रे पर्यटनं वर्धयिष्यते अपितु स्थानीयजनानाम् जीविकायाः अवसराः अपि सृज्यन्ते। अस्मिन् अवसरे मुख्यमन्त्री दुर्गेश-अरण्य-भूवैज्ञानिक-उद्यानस्य, स्पीति-वन्यजीव-विभागस्य च कृते द्वौ नूतनौ जालपुटौ प्रारब्धवान् । सः फील्ड कम्पेण्डियम ऑन रेस्क्यू आफ् वाइल्ड एनिमल्स् इन डिस्ट्रेस् एण्ड् देयर् रेस्क्यू, आर्किड्स् आफ् शिमला वाटर कैचमेण्ट्, स्पीतिस् नेचुरल टेपेस्ट्री, द मैनेजमेण्ट् प्लान् आफ् पोटर्स् हिल् कन्जर्वेशन रिजर्व् इत्यादीनां प्रकाशनानां अनावरणं अपि कृतवान् मुख्यमन्त्री शिमला- जिल्लायाः तहसील ठियोगस्य लायकरामं शवानुरामं च वन्यजीवसंरक्षणं प्रति प्रयत्नानाम् कृते सम्मानं कृतवान्। एतदतिरिक्तं वन्यजीवसंरक्षणार्थं विभागस्य अधिकारिणां वन्यजीवसप्ताहस्य समये आयोजितानां विविधप्रतियोगितानां विजेतृणां च सम्मानं कृतवान्।

सचिवालयस्य कर्मचारीनेतारः १५ अक्टोबर् दिनाङ्के साधारणसभाम् आहूतवन्तः

हिमसंस्कृतवार्ता: - शिमला। राज्यसचिवालयस्य कर्मचारीनेतारः १५ अक्टोबर् दिनाङ्के पुनः सामान्यसदनं आहूतवन्तः। तस्य विरुद्धं विशेषाधिकारसूचना न निवृत्ता, कर्मचारिणां लम्बितयाचनाः न श्रुताः इति कारणेन एषः निर्णयः कृतः अस्ति। इयं सूचना राज्यसचिवालय- सेवाकर्मचारी-महासंघस्य अध्यक्षः संजीवशर्मा तथा महासचिव कमलकृष्णः शर्मा अवदताम्। मंगलवासरे शिमला-नगरस्य राज्यसचिवालये अध्यक्षस्य संजीवशर्मा इत्यस्य अध्यक्षतायां सभा आयोजिता। महासचिवः कमलकृष्णशर्मा इत्यस्य मते राज्यसचिवालयस्य परिसरे १५ अक्टोबर् दिनाङ्के अपराह्णे १.३० वादने महासदनस्य आह्वानं भविष्यति इति निर्णयः कृतः अस्ति। उल्लेखनीयं यत् अस्मात् पूर्वमपि सचिवालयसेवासङ्घः द्विवारं एतादृशं महासदनं आहूय वेतनस्य अवशिष्टांशस्य च विषये कर्मचारिणां याचनाः प्रमुखतया उत्थापितवान्। अस्य सामान्यसदनस्य विषये तकनीकीशिक्षामन्त्री राजेशधर्माणी कर्मचारीनेतृणां विरुद्धं आपत्तिजनकं टिप्पणं कृतवन्तः इति आरोपं कृतवान् आसीत्, यत् विधायकस्य विशेषाधिकारस्य अवमानना अस्ति। अस्मिन् विषये राजेशः धर्माणी विधानसभायाः अध्यक्षाय राज्यसचिवालयस्य पञ्चकर्मचारिनेतृणां विरुद्धं विशेषाधिकारस्य उल्लङ्घनस्य प्रस्तावम् अयच्छत्, यस्य उत्तरं सचिवालयप्रशासनविभागात् प्राप्तम् अस्ति। एतस्मिन्नन्तरं राज्यसचिवालयस्य एते कर्मचारीनेतारः आशावन्तः आसन् यत् मुख्यमन्त्री तान् वार्तालापाय आहूयते इति।

सरदारपटेलविश्वविद्यालये मंडी इत्यत्र शोकसभायाः आयोजनम्

हिमसंस्कृतवार्ता:- डॉ. राकेश शर्मा विभागाध्यक्ष उक्तवती यत् सरदारपटेलविश्वविद्यालयस्य विनोदकुमारः श्रेष्ठः विद्यार्थी आसीत्। सः इतिहासविभागस्य शोधार्थिनः यूजीसी जे आर एफ उतीर्थं विनोदकुमारस्य आकस्मिकनिधने इतिहासविभागे शोधकार्यं कुर्वन्नासीत्। विश्वविद्यालयेन शोकः व्यक्तः। केवलं 26 वर्षस्य अल्पवयसि तस्य विश्वविद्यालयप्रशासनद्वारा मांडवपरिसरे आकस्मिकनिधनम् अत्यंतदुःखदम् शोकसभायाः आयोजनं कृतम्। यत्र प्रो. अस्ति। शोकसभायां डॉ. पवनचंदः, डॉ. ललितकुमार अवस्थीवर्यः राकेशकुमारशर्मा, डॉ. रामपालः, डॉ. विनोदकुमारस्य चित्रे पुष्पांजलिः अर्पिता। सिवानः, डॉ. बलबीरः, डॉ. विक्रान्त स्वकीये शोकसंदेशे गहनशोकसंवेदनां जायसवालः, विकेशकुमारः, व्यक्तयन् तेनोक्तं यत् विनोदकुमारः राजेशकुमारसहितम् इतिहासविभागस्य, विश्वविद्यालयस्य प्रतिभावान् शोधार्थी लोकप्रशासनविभागस्य, आसीत्। विश्वविद्यालये आयोजितायां प्रबंधनविभागस्य, संगणकविभागस्य च शोकसभायां दिवंगतात्मनः शान्तये 2 प्राध्यापकाः शोधार्थिनः छात्राश्च निमेषात्मकं मौनमपि कृतम्। प्रो. उपस्थिताः आसन्। अनुपमा सिंह प्रतिकुलपतिः,

दशहरा इति विजयदशम्याः अवसरे दिल्लीयां द्वारकाक्षेत्रे विश्वस्य सर्वोच्चस्य 211 फीटमितोच्चस्य रावणस्य पुत्तलिकायाः करिष्यते दहनम्, प्रधानमन्त्री मोदी भविष्यति मुख्यातिथिः

हिमसंस्कृतवार्ता: युवराजभट्टराई विश्वस्य सर्वोत्तुङ्गस्य भव्यरावणस्य दिल्लीयां द्वारकानगरस्य सेक्टर 10 पुत्तलिकायाः दहनं करिष्यते। एतस्याः इत्यत्र स्थिते रामलीलाप्राङ्गणे निर्माणं कतिपयैः विशेषशिल्पकारैः दशहरापरवर्णः अवसरे सम्भूय कृतम् अस्ति। एते शिल्पकाराः विश्वस्य सर्वोच्चरावणपुत्तलिकायाः दहनं अंबालाम् समेत्य NCR क्षेत्रतः सन्ति। करिष्यते। एतस्याः उच्चता 211 फीट पुत्तलिकायाः संरचना पूर्वं लौहदण्डद्वारा मिता प्रतिपाद्यते। अस्याः निर्माणं प्रायः विहिता, तदनु तदुपरि वंशवृक्षस्य मासचतुष्कस्य समयान्तरे जातम्। अथ काष्ठानां प्रयोगः कृतः। ततश्च च त्रिंशल्लक्ष-कोटि-रूप्यकाणां व्ययेन मखमलीति मसृण अंशुकस्य प्रयोगो निर्मितास्ति एषा पुत्तलिका। द्वारकायाः विहितो वर्तते। रावणस्य मुखमण्डलमपि रामलीलासमितेः आयोजकेन राजेश भृशं समीचीनतया दृढतया च गहलोतेन प्रोक्तं यत्, द्वारका रामलीला मण्डितमस्ति, यच्च क्रेन-यान-चतुष्टयस्य समितिः, सेक्टर दश इत्यत्र अस्मिन् वर्षे सहायतया उत्थाप्य स्थापितम् अस्ति।

धर्मशालातः भाजपायाः पूर्वप्रत्याशिनः राकेशचौधरी इत्यस्य निधनम्

हिमसंस्कृतवार्ता: - धर्मशाला। धर्मशालाविधानसभाक्षेत्रात् द्विवारं निर्दलीयरूपेण एकवारं च भाजपायाः नामपत्रेण निर्वाचनं कृतवान् राकेशचौधरी इत्यस्य मंगलवासरे निधनम् अभवत्। सोमवासरे रात्रौ सः विषयुक्तं पदार्थं निगलितवान् इति कथ्यते, अतः सः गम्भीरस्थितौ टाण्डा-चिकित्सालये प्रवेशितः। एतत् एव न, तस्य पत्नी अपि हस्तक्षेपं कर्तुं प्रयतमाना मुखं कीटनाशकं प्राप्य टाण्डा चिकित्सामहाविद्यालये प्रवेशिता, यद्यपि तस्याः स्थितिः स्थिरा इति कथ्यते। उल्लेखनीयं यत् राकेशचौधरी इत्यनेन भाजपायाः नामपत्रेण धर्मशालातः गतविधानसभानिर्वाचनं कृतम् आसीत्, यदा तु अस्मिन् समये सः उपनिर्वाचनं निर्दलीयरूपेण निर्वाचितवान्। तथापि तस्य पराजयस्य सम्मुखीकरणं कर्तव्यम् आसीत्। अस्मात् पूर्वमपि सः भाजपा-निर्वाचनेषु, स्वतन्त्रनिर्वाचनेषु च द्विवारं भाग्यस्य प्रयासं कृतवान् आसीत्। अपरपक्षे अस्याः घटनायाः वार्तालापानन्तरं बहवः चर्चाः, प्रवादं च प्रचलन्ति यत् तस्य पत्न्या सह एतादृशं पदं ग्रहीतुं बाध्यतां किं कारणम् आसीत् इति। पुलिस अस्य विषयस्य अन्वेषणं कुर्वन् अस्ति।

६. कात्यायनी (षष्ठनवरात्र-विशेषः)

अमोघ फलदायिनी अस्ति माता कात्यायनी चंद्रहासोज्ज्वलकरा शार्दूलवरवाहना। कात्यायनी शुभं दद्याद्देवी दानवघातिनी॥
मातुः दुर्गायाः नवशक्तिषु षष्ठं स्वरूपं कात्यायनी देव्याः वर्तते। नवरात्रे षष्ठे दिवसे मातुः

कात्यायनीदेव्याः पूजा क्रियते। देव्याः उपासननया आराधनया च भक्तेभ्यः सहजतया धर्मार्थकाममोक्षाणां चतुर्फलानां प्राप्तिः भवति। तस्य रोग-शोक-संताप-भयादीनां नाशः भवति। कात्य-गोत्रे विश्वप्रसिद्धेन महर्षिकात्यायनेन भगवत्याः पराम्बायाः कठिना उपासना कृता। तस्य इच्छा आसीत् यत् गृहे पुत्री आगच्छेत्। भगवती तस्य गृहे पुत्री रूपेण जन्मालभत्। अतैव इयं देवी कात्यायनी नाम्ना सुविख्याता। देव्याः गुणं शोधकार्यं वर्तते। एतदर्थं अस्मिन् वैज्ञानिके युगे कात्यायनीदेव्याः महत्त्वं सर्वाधिकं वर्तते। मातुः कृपया एव सर्वाणि कार्याणि पूर्णानि भवन्ति। इयं अमोघ फलदायिनी अस्ति। विवाहस्य बाधां दुरीकर्तुमपि कात्यायनीदेव्याः पूजनं भवति। मातुः स्वरूपं देदीप्यमानं तेजोमयं च वर्तते। देव्याः चतस्रः भुजाः सन्ति। दक्षिणभागस्य उपरि हस्तः अभयमुद्रायां अधस्थ हस्तः वरमुद्रायां भवति। वामभागस्य उपरि हस्ते असि तथा च अधस्थे हस्ते कमलं सुशोभते। अस्याः आरधनायां साधकस्य मनः आज्ञाचक्रे अवस्थितः भवति। धार्मिकमान्यतानुसारेण यः कात्यायनीदेव्याः पूजनं मननं करोति सः परमपदं प्राप्नोति। **पूजनमन्त्रः ॐ देवी कात्यायन्यै नमः**

प्राकृतिकाहारस्य महत्वम्

"विपण्यां नूतनानां (मूंगफलीनां) मुद्गफलीनां आगमनेन (बादामस्य) वातादस्य मूल्यं न्यूनं न भवति"
द्वितीयः भागः (२१ सितम्बरदिनांकस्य लेखात् अग्रे)

प्राकृतिकाहार विशेषज्ञा - डॉ. विदुषी प्रेरणास्त्रोत्रः - महाभागः महेन्द्रमिश्र महोदयः
प्रश्नः- वातादात् पूर्णलाभं ग्रहीतुं जले सिक्तं कृत्वा (भिगोकर) खादनीयं अथवा न - एतस्य प्रश्नस्य उत्तरं ज्ञातुं प्रयासः करिष्यामः। वातादम् (बादाम) तु सर्वे जनाः जानन्ति एवं अधिकांशाः जनाः तु खादन्ति अपि परञ्च वातादं वल्केन सह (छिल्लकया सह) खादनीयम् अथवा विना खादनीयं, सदैव मनसि संशयः अस्ति। अग्रे पठित्वा जानीमः।

वातादं (बादाम) शुष्कफलानां राजा इति उच्यते। अतः शिशिरकालः वा ग्रीष्मकालः वा, स्वस्थव्यक्ति वा रुग्णः वा, बालकः वा वृद्धः वा, सर्वान् वातादं (बादामं) भक्षणस्य कृते उपदेशं इति उच्यते।

वातादस्य (बादामस्य) विषये किञ्चित् सूचनाः वातादस्य (बादामस्य) तासीरः (हिन्द्याम्)-उष्णः भवति।

ओमेगा ३ फैटी एसिड अस्ति - मस्तिष्कस्य कृते बहु सम्यक् अस्ति।

वातादस्य (बादामस्य) वल्के (छिल्लकयां) बहूः गुणाः सन्ति - मुख्यरूपे एंटीऑक्सीडेंट्स, विटामिन्स एवं फाइबर इत्यादि सन्ति - विशेषतः केशानां चर्मणः (त्वचः) च पोषणार्थं उपयोगः भवति।

वातादस्य (बादामस्य) वल्के (छिल्लकयां) फाइटिक एसिड अपि अस्ति - चर्मणः (त्वचः) कृते बहु सम्यक् अस्ति - परन्तु वल्कस्य (छिल्लकायाः) कारणात् लोहजस्सा इत्युक्ते आयरन शरीरे अवशोषितं भवति - एतादृशाः धारणा आसीत्।

परञ्च अनेकैः स्वास्थ्यध्ययनैः इति दर्शितं यत् सम्पूर्णं वातादम् (बादाम) यदि जनाः खादन्ति तर्हि किमपि पोषकाणां शरीरे अवशोषणं न कर्तुं शक्नोति। वल्केन विना (छिल्लकया विना) वातादे (बादामे) प्रोटीन, कैल्शियम, स्वस्थवसा (ओमेगा-३ फैटी एसिड), आयरन, जिंक, विटामिन ई आदि पोषकतत्वाः च सन्ति।

द्वयम् अपि पोषकतत्वे वातादस्य (बादामस्य) वल्के (छिल्लकायाम्) स्तः - टैनिन् पॉलीफेनॉल च - अनेकानि लाभानि सन्ति - रक्तचापं मन्दं करणीयं, सीरमलिपिडस्तरं लघु करणीयं, एवं प्रतिरक्षाप्रतिक्रियासु (इत्युक्ते इम्युनिटी आङ्ग्लभाषायां) वर्धनं करणीयं - एतेन प्रकारेण साहाय्यं करोति।

अनेकैः स्वास्थ्यध्ययनैः दृश्यन्ते यत् वातादस्य (बादामस्य) वल्के (छिल्लकायां) कैसरस्य एवं मधुमेहस्य रोगतः अपि रक्षणक्षमतायाम् वर्धनं भवितुं शक्नोति। तर्हि समग्रं भ्रमं गतवान् किल- कथं वातादं (बादामं) खादनीयम्?

यदि भवतां पाचन-सम्बन्धी कश्चन समस्या अस्ति तर्हि वातादं वल्केन विना (छिल्लकारहितं) खादनीयम्। यदि वृद्धाः सन्ति तर्हि वातादं वल्केन विना (छिल्लकारहितं) खादनीयम्। कारणं - वातादं (बादामं) वल्केनसह (छिल्लकासहितं) पचयितुं किञ्चित् कठिनं भवति अतः। यदि भवतां पाचनक्रिया सम्यक् अस्ति तर्हि वल्केनसह (छिल्लकासहितं) वातादं (बादामं) एव खादनीयम्।

अद्यतनः समापनम्

१. वातादं (बादामं) रात्रौ एव खादनीयम्।
२. यदि पाचनक्रिया सम्यक् अस्ति तर्हि वल्केनसह (छिल्लकासहितं) वातादं (बादामं) खादनीयम् अन्यथा वल्केनविना (छिल्लकारहितं) वातादं (बादामं) खादनीयम्।